

Professori Matti Sillanpään elämän poluilla

Kiinnostus itse kustannettujen kirjojen julkaisemiseen näyttää lisääntyvän tasaisesti. Aika monet näistä teoksista luotaavat kirjoittajan omia elämänvaiheita. Oiva esimerkki tästä kirjallisuuden kategoriasta on Suomen lastenneurologian isäksi mainitun Turun yliopiston emeritusprofessorin Matti Sillanpään omakustanteinen muistelukirja *Elämäni polkuja – lastenneurologi muistelee*, joka ilmestyi reilu vuosi sitten. Kirja on suunnattu ensisijaisesti hänen omalle lähipiirilleen, mutta se antaa aiheen pohtia tällaisten teosten merkitystä hieman laajemmasta perspektiivistä.

Oma työelämän aikainen urani risteytyi vuosien varrella harvakseltaan Matin polkuihin. Mutta nykyisin puhallamme pari kertaa viikossa rinnakkain Maarian VPK:n orkesterin saksofonistien pultissa Turussa. Kun tuo kirja osui sattumalta käsiini, en malttanut olla tutustumatta siihen. Ja tarina vei mennessään.

Tarina etenee kronologisesti Satakunnan maaseudulla Noormarkussa vietetyistä lapsuus- ja kouluvuosista 1936–1955 lähtien opiskeluaikana ja työelämän kautta vuonna 2001 pidettyihin eläköitymisen juhlallisuuksiin. Mutta tässä vaiheessa ollaan vasta yli 300-sivuisen kirjan puolivälissä. Tämän jälkeen seuraavat vielä laajat katsaukset mm. omaan tieteelliseen toimintaan, järjestötoimintaan, harrastuksiin ja muihin virkatyön ulkopuolisen elämäkulun täyttäneisiin asioihin. Nostan tästä laajasta kokonaisuudesta esiin pari yksityiskohtaa.

Kirjan teksti on poikkeuksellisen helppolukuista, selkeää ja huoliteltua. Siinä heijastuu kauttaaltaan Matti Sillanpään vankka kokemus lukuisten tieteellisten artikkelien kirjoittajana. Niinpä tiettyjä asioita, esimerkiksi kaikkien omistuksessa olleiden autojen tyyppimerkinnot, rekisterinumerot ja osto- ja myyntivuodet, on tekstin tiivistämiseksi koottu taulukkomuotoon. Kirjassa kuvataan niin paljon tapahtumia yksityiskohtineen, että niiden muistaminen ei ole ollut mitenkään mahdollista ilman vuosikymmenten kuluessa huolellisesti kirjattuja muistiinpanoja. Rungas kuvitus tukee ja elävöittää kerrontaa.

Kirjan alussa oleva kuvaus elämästä satakuntalaisessa maalaispitäjässä 1930–1950-luvuilla on mielenkiintoista ja nautittavaa luettavaa. Tekstissä nousee esiin asioita, esineitä ja tapoja, jotka ovat varmasti täysin outoja kaupungeissa varttuneille ikätovereille ja nuoremmille ikäpolville. Tässä kirjan osassa Matti Sillanpää tallentaa pienen pojan näkökulmasta maaseudun arjen kansanperinnettä tuleville polville.

Lääketiede, erityisesti kliininen lastenneurologia ja laaja-alainen tutkimustyö ovat täyttäneet ajallisesti suurimman osan Matti Sillanpään tähänastisesta työurasta, joka jatkuu edelleen. Hän itse toteaaakin kirjassa ”saavuttaneensa tieteen saralla eniten eläkkeellä ollessaan”. On varsin luonnollista, että kirjan pääpaino keskittyy hänen [tieteelliseen toimintaansa ja kansainvälisiin aktiviteetteihin](#). Kiivaimmillaan kongressimatka maailman eri kolkkiin seurasi toista niin, että matkalaukun vaihtoon saattoi riittää vain lyhyt pistäytyminen kotona. Jopa lukija hengästyy tämän elämänvaiheen kuvauksesta.

Oman itsensä elämän kirjoittaminen julki on monella tavalla haastavaa ja varmasti vaikeampaa kuin jonkun toisen henkilön elämän kuvaaminen. Riskinä on, että lopputuloksesta tulee latteaa kuvausta siitä, kuinka minusta tuli minä. Kirjallisuus – kuten muutkin taidemuodot – on aina kaksisuuntainen elämys, kirjoittajan ja lukijan. Lukijan kokemus riippuu paljon siitä, mistä näkökulmasta hän tekstiä lähestyy.

Matti Sillanpään *Elämäni polkuja* oli minulle mieluisa lukukokemus. Siinä nivoutuvat yhteen hänen omien elämänvaiheidensa kanssa kuvaukset menneiden vuosikymmenien sairaalamaailmasta, akateemisen tiedeyhteisön omalaatuisesta dynamiikasta ja yhden lääketieteen erikoisalan, lastenneurologian, syntyhistoriasta. Rehellisen tuntuista ja paljolti kirjaamiseen tyytyvästä tekstistä puuttuu turha koketeeraus – asiat ja tapahtumat todetaan. Päätelmät jäävät lukijan tehtäväksi.

Lopuksi. *Elämäni polkuja* -kirjalla ja muilla samanlaisilla teoksilla on oma tärkeä tehtävänsä suomalaisen elämän ja kulttuuriperinteen taltioinnissa. Niistä nousee esiin asioita, jotka eivät välttämättä näy virallisessa tietojen taltioinnissa ja historiankirjoituksessa. Tämän vuoksi on sääli, että nämä kirjat jäävät pääosin julkiskirjojen varjoon ja usein tyystin vaille huomiota. Olisikin suotavaa, että maassamme saataisiin aikaiseksi järjestelmä, jolla taattaisiin järjestelmällisesti tällaisten dokumenttien saatavuus laajoille lukijapiireille. Esimerkiksi kirjastot voisivat ryhtyä hankkimaan lähialueiltaan omakustanteina julkaistuja muisteluteoksia tekijälle maksettavaa pientä korvausta vastaan.

Risto-Pekka Happonen
suu- ja leukakirurgian emeritusprofessori
Turun yliopisto